

רדיו המחתרות (התרצ"ט-התש"ח)

Resistance Radio
(1939-1948)

אדר א' התשע"ד • 2/2014 • 941

בכל מקום, בשביל כולם

לח"י, קול המחתרת העברית

תחנת השידור של לח"י נקראה תחילה (ב-1942) גם היא "קול ציון הלוחמת", ומאוחר יותר הוחלף שמה ל"קול המחתרת העברית". בשנת המאבק האחרונה הוסב שמה ל"קול לוחמי חרות ישראל". בפברואר 1946 גילו הבריטים את התחנה ואסרו את מפעיליה, בהם הקריינים גאולה כהן ונתן מרפיס. גאולה כהן הצליחה לברוח מהכלא וחזרה לשדר.

* * *

שידורי המחתרות השונות התנהלו תוך סודיות והסתכנות רבה. רוב המקרים היו המשדרים מוצפנים בתוך מזוודות שהועברו ממקום למקום. השידורים היו, לרוב, קצרים - 5 עד 10 דקות, כדי למנוע מהבריטים לאתר את מיקומן של התחנות.

בתש"ח-1948 פינו התחנות המחתרתיות את גלי האתר לרדיו הממלכתי הישראלי - "קול ישראל".

ד"ר מרדכי נאור

* תצלום הקריין באדיבות ארכיון מכון ז'בוטינסקי בישראל.

בתקופת המאבק נגד הבריטים, לפני קום המדינה, הפעילה כל אחת משלוש המחתרות - ה"הגנה", אצ"ל ולח"י - שידורי רדיו חשאיים בגלים קצרים, שנועדו לעקוף את שידורי "קול ירושלים" - תחנת השידור של המנדט הבריטי בארץ ישראל.

תחנה זו, שהחלה לשדר ב-1936 בשלוש שפות (אנגלית, עברית וערבית), הייתה כפופה להוראות הצמורה הבריטית ולא ניתן היה להעביר דרכה, במסגרת התכניות העבריות, מסרים לאומיים ופוליטיים. תחנות השידור המחתרתיות נטלו על עצמן להביא למאזינים מידע חיוני ובלתי מצונזר, בליווי חומרים על פעילותה המיוחדת של כל מחתרת.

אצ"ל, קול ציון הלוחמת

הראשונה שהחלה לשדר (1939) הייתה "קול ציון הלוחמת" של אצ"ל. תחנה זו שידרה בהפסקות עד לאחר קום המדינה. במרס 1944 נתפסה התחנה על-ידי הבולשת הבריטית. ביוני 1946 היא חזרה לשדר.

תוכן השידורים דמה לכרוזי אצ"ל שהופצו והודבקו על קירות ברחבי הארץ, וקראו לסילוק הבריטים ולהקמת מדינה יהודית עצמאית.

סמוך לקום המדינה שניתה התחנה את שמה ל"קול החרות".

ה"הגנה", קול ישראל

תחנת השידור של ה"הגנה" נקראה "קול ישראל", והיא החלה לשדר בחורף 1940. לאחר שלושה חודשים, עם ההחמרה במצב בריטניה בחזיתות המזרח התיכון בשל נפילת צרפת וכניסת איטליה למלחמה לצד הגרמנים, הופסקו השידורים. הם חודשו בסתיו 1945, עם הקמתה של "תנועת המרי". ערב הקמת המדינה הפעילה ה"הגנה" מספר תחנות במקביל: "קול ישראל", "תלם שמיר בועז", "קול הגליל", "קול המגן העברי" (ירושלים) ו"קול ההגנה" (חיפה).

ביום קום המדינה אימץ הרדיו הממלכתי של המדינה הנולדת את השם "קול ישראל".

עיצוב בול, מעטפה וחותמת: אסנת אשל
Stamp, FDC & Cancellation design:
Osnat Eshel

Resistance Radio (1939-1948)

During the struggle against the British authorities prior to the establishment of the State of Israel, each of the three Jewish resistance movements, Haganah, Etzel and Lehi, operated clandestine shortwave radio stations meant to circumvent broadcasts by Kol Jerusalem, the radio station run by the British Mandate in Eretz Israel.

This station, which began broadcasting in 1936 in three languages (English, Hebrew and Arabic) was subject to British censorship and could not utilize its Hebrew programs to broadcast national and political messages. The resistance radio stations took it upon themselves to bring listeners vital and uncensored information, accompanied by material related to the unique activities of each movement.

Etzel, Kol Zion Halochemet (Voice of Fighting Zion)

The first resistance radio station to begin broadcasting was Etzel's Kol Zion Halochemet (1939). The station broadcasted on and off until after the establishment of the State of Israel. In March 1944 the station was captured by the British secret police, but resumed its broadcasts in June 1946.

The content of the station's broadcasts was similar to the Etzel proclamations that were distributed and hung on walls throughout the country, calling for the expulsion of the British and the establishment of an independent Jewish state.

Shortly before the establishment of the State, the station changed its name to Kol Hacherut (Voice of Freedom).

Haganah, Kol Yisrael (Voice of Israel)

The Haganah's radio station was called Kol Yisrael and it began broadcasting in the winter of 1940. After only three months, as Britain's Middle Eastern battlefield positions deteriorated due to the fall of France and Italy's entry into the war alongside the Germans, broadcasts were halted. They were renewed in the autumn of 1945, with the establishment of the Jewish Resistance Movement. On the eve of the establishment of the State, the Haganah operated a number of radio stations simultaneously: Kol Yisrael, Telem Shamir Boaz, Kol Hagalil, Kol Hamagen Ha'ivri (Jerusalem) and Kol Hahaganah (Haifa).

חותמת אירוע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

On Independence Day, the newly established state's national radio adopted the name Kol Yisrael.

Lehi, Kol Hamachteret Ha'ivrit (Voice of the Hebrew Resistance)

The Lehi's radio station was initially (1942) also called Kol Zion Halochemet. The name was later changed to Kol Hamachteret Ha'ivrit and during the last year of the struggle, its name was changed yet again to Kol Lochamei Herut Yisrael (Voice of Israel Freedom Fighters). In February 1946 the British discovered the station and arrested its operators, including broadcasters Geula Cohen and Natan Merfish. Geula Cohen managed to escape from prison and resumed broadcasting.

All of the resistance radio broadcasts were conducted secretly and posed a great risk to their operators. Most of the transmitters were encoded inside suitcases that were moved from place to place. Broadcasts were generally short, lasting only 5-10 minutes, in order to prevent the British from pinpointing the stations' locations.

In 1948 the resistance radio stations cleared the airwaves in favor of the national Israeli radio – Kol Yisrael.

Dr. Mordecai Naor

Photo of the broadcaster, courtesy of the Jabotinsky Institute in Israel archive.

השירות הבולאי - טל: 076-8873933
שדרות ירושלים 42, תל-אביב-יפו 6108101
 The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933
 12 Sderot Yerushalayim, Tel-Aviv-Yafo 6108101
 www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com

Issue:	פברואר 2014 February	הנפקה:
Stamp Size (mm):	40 ג / 30 ר H W	מידת הבולים (מ"מ):
Plate:	931	לוח:
Stamps per Sheet:	15	בולים בגיליון:
Tabs per Sheet:	5	שבילים בגיליון:
Method of printing:	אופסט Offset	שיטת הדפסה:
Security mark:	מיקרוטקסט Microtext	סימון אבטחה:
Printer:	Cartor Security Printing, France	דפוס: